

ONDERZOEK

De kinderen van New York na 9/11: een overzicht van studies

Dit voorjaar verscheen een overzichtsstudie van Engelstalige publicaties over de gevolgen van de aanslag op de Twin Towers in New York (9/11, 2001) en de zogenaamde 'war on terror' (WOT) voor kinderen. Zowel kwantitatieve, meer epidemiologische studies, als kwalitatieve analyses werden geïnccludeerd. Er is breed gezocht: digitale bronnen op gebied van psychologie, geneeskunde en sociale wetenschappen zijn geraadpleegd. Studies die betrekking hadden op kinderen tussen 0 en 20 jaar en gedurende tien jaar na 2001 uitkwamen, werden opgenomen. Niet alle studies hadden uitsluitend betrekking op kinderen zelf; ook publicaties over de invloed van 9/11 op ouderschap werden bestudeerd.

Er is een immense stapel aan publicaties voorhanden, zo blijkt. In totaal zijn 73 kwantitatieve, 13 kwalitatieve studies en 122 artikelen over behandeling en interventie geïnccludeerd in deze overzichtsstudie. Daarnaast zijn er 21 literatuuroverzichten meegenomen. Meer dan 200 publicaties dus over kinderen en ouderschap na 9/11.

In hun analyse van alle bevindingen, worden wisselende uitkomsten gerapporteerd. Van blijvende gevolgen voor het destijds ongebooren kind lijkt niet overtuigend sprake, ofschoon enkele studies een relatie met laag geboortegewicht rapporteren. Voor de peuters en basisschoolkinderen geldt dat over het geheel genomen een relatie met nabijheid tot de ramp is gevonden. Hoe dichterbij de Twin Towers hoe groter de kans op stressreacties. Bij de peuters verder was sprake van een mediërende rol van ouders en hun emotionele beschikbaarheid. Ook adolescenten profiteerden van een gezinsklimaat waarbij ouders de gebeurtenissen adequaat wisten te bespreken en waar minder conflicten bestonden.

Beschouwend benadrukken de auteurs de consequenties op vooral sociaal gebied. De terroristische aanslag op New York heeft marginaliserende en segregerende processen in de bevolking los gemaakt. De Islamitische minderheid is zich in sterkere mate gediscrimineerd en vervreemd gaan voelen. En die ervaring blijkt enerzijds ver-

sterkt te worden door de voortdurende 'war on terror', en anderzijds samen te hangen met negatief welzijn. Er zijn onvoorstelbaar veel interventies geboden, van allerlei aard. Zo vermelden de auteurs dat de staat New York er voor heeft gezorgd dat ten minste 700 kinderen cognitieve traumagerichte therapie hebben gekregen. Daarnaast is er onder meer groepstherapie, psycho-educatie, ondersteuning via school en ouderschapsondersteuning geboden. Tot slot bediscussiëren de auteurs hun bevindingen. Zij spreken daarin hun voorliefde voor meer kwalitatief onderzoek uit, waarbij ruimte is voor meer dynamische processen als ontwikkeling van identiteit en het behoren tot een minderheidsgroepering in een gastland. Het gevoel van veiligheid van kinderen kan ernstig bedreigd worden wanneer het boodschappen krijgt dat het niet welkom is. Dat is de eerste conclusie van de auteurs. De tweede conclusie is dat vooral kwetsbare kinderen (bijvoorbeeld door het hebben van eerdere psychische problemen of conflicten thuis, of leven in achterstandssituatie

Bespreking van: Rousseau, C., U. Jamil, K. Bhui & M. Boudjarane, 'Consequences of 9/11 and the war on terror on children's and young adult's mental health: A systematic review of the past 10 years', in: *Clinical Child Psychology and Psychiatry* 20 (2015) pp. 173-193.

ONDERZOEK

en armoede) risico hebben om invloed van terrorisme en WOT te ervaren. Tot slot is de derde conclusie dat de noden van de kinderen en families die tot kwetsbare minderheidsgroepen behoren doorgaans moeilijk te lenigen zijn, omdat er voor hen allerlei drempels bestaan die toegang tot hulpverlening belemmeren. Meer sensitiviteit daarvoor in de samenleving zouden de verschillen tussen minderheid en meerderheid helpen beslechten.

De conclusies van Rousseau et al., verbazen niet wanneer je bekend bent met haar werk. Het be- toog om middels een ecologische, systemische en sociaal-contextuele aanpak maatschappelijke problemen als in- en uitsluiting aan te pakken, is bekend. Het is ook zeer aannemelijk dat de reacties op de aanslag in New York in de nadagen verder reiken dan PTSS symptomen alleen. Daar draagt ook deze overzichtsstudie overtuigend aan bij. Voor een goed begrip van het voorkomen van posttraumatische en verwante stressreacties bij kinderen, is een meer kwantitatieve analyse zinvol. En dat blijft in deze studie onderbelicht. Na lezing van de overzichtsstudie blijft niet een duidelijk beeld van de ernst van symptomen en reacties achter. Centraal staat - de paper wordt eromheen opgebouwd - dat kinderen die behoren tot de Islamitische minderheidsgroepering niet zozeer de dupe zijn in termen van psycho-trauma, maar veeleer hinder ondervinden van sociale uitsluitingsprocessen die zich als gevolg

van de aanslag en WOT hebben ingezet. Met een kwantitatieve meta-analyse bijvoorbeeld zouden de talrijke en soms omvangrijke data-sets geaggregeerd kunnen worden onderzocht op voorkomen en aard van psychische symptomen per leeftijdsgroep, en voortschrijdend in de tijd. Verder zouden de resultaten van de diverse

interventies meer systematisch kunnen worden bekeken dan nu is gebeurd. Rousseau et al., bood- schap is desalniettemin van belang: trek je niet terug op het terrein van gelijkheid en 'ons kent ons', maar blijf nieuwsgierig naar die ander. Tot slot valt er nog veel te leren van de gevolgen van die grote ramp.

Foto van twee jonge kinderen, hun moeder kwam om bij de aanslag op de Twin Towers (Corbis/HH).

TRUDY MOOREN is klinische psycholoog bij Stichting Centrum '45.